Torsdag 17 september 2020

P9_TA(2020)0232

Situationen i Ryssland, förgiftningen av Aleksej Navalnyj

Europaparlamentets resolution av den 17 september 2020 om situationen i Ryssland: förgiftningen av Aleksej Navalnyj (2020/2777(RSP))

(2021/C 385/13)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

— med beaktande av sina tidigare resolutioner om Ryssland,

— med beaktande av den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna,

— med beaktande av Ryska federationens konstitution, särskilt kapitel 2 och i synnerhet artikel 29, som skyddar yttrandefriheten, och av de internationella skyldigheter på människorättsområdet som Ryssland har åtagit sig att uppfylla i egenskap av medlem av Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och FN,

— med beaktande av uttalandet av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, på EU:s vägnar, av den 3 september 2020 om förgiftningen av Aleksej Navalnyj,

— med beaktande av uttalandena av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik/vice ordföranden för kommissionen av den 24 augusti och den 2 september 2020 om förgiftningen av Aleksej Navalnyj,

— med beaktande av uttalandet av FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Michelle Bachelet, av den 8 september 2020, där hon efterlyste en oberoende utredning av förgiftningen av Aleksej Navalnyj,

— med beaktande av uttalandet av G7-ländernas utrikesministrar, av den 8 september 2020, om förgiftningen av Aleksej Navalnyj,

— med beaktande av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, lagring och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (konventionen om kemiska vapen), som förbjuder användning, utveckling, produktion, lagring och överföring av kemiska vapen,

— med beaktande av det enhälliga antagandet av besluten C-24/DEC.4 och C-24/DEC.5 vid det 24:e mötet i konferensen för de stater som är parter i konventionen om kemiska vapen av den 27 november 2019 om att lägga till nervgift av novitjok-typ bestående av organiska fosforföreningar i förteckning 1 i bilagan om kemikalier till konventionen, och dessa besluts ikraftträdande den 7 juni 2020,

— med beaktande av uttalandet från sjukhuset Charité – Universitätsmedizin Berlin av den 24 augusti 2020 om att Aleksej Navalnyj hade förgiftats med ett nervgift,

— med beaktande av den tyska förbundsregeringens förklaring av den 2 september 2020 med en brådskande uppmaning till den ryska regeringen att uttala sig om incidenten och ett fördömande av attacken i starkast möjliga ordalag,

— med beaktande av uttalandet från generaldirektören för Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) av den 3 september 2020 om anklagelser om användning av kemiska vapen mot Aleksej Navalnyj, som betonar att ”enligt konventionen om kemiska vapen betraktas alla nervgiftsförgiftningar av individer som användning av kemiska stridsmedel”,

— med beaktande av artikel 5 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och artikel 7 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, som båda föreskriver att ingen får utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, och som Ryssland är part i,

— med beaktande av förklaringen om de rättigheter och skyldigheter som samhällets medborgare, grupper och organisationer har när det gäller att främja och skydda allmänt erkända mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, som FN:s generalförsamling antog den 9 december 1998,

— med beaktande av artikel 132.2 och 132.4 i arbetsordningen, och av följande skäl:

A. Den ledande ryska oppositionspolitikern, juristen, bloggaren och antikorruptionsaktivisten Aleksej Navalnyj har avslöjat flera korruptionsaffärer med företag och ryska politiker inblandade, lett flera offentliga protester över hela Ryssland och blivit en av de få egentliga ryska oppositionsledarna. Han har tidigare blivit gripen, häktad och dömd i försök att stoppa hans politiska och offentliga verksamhet. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har förklarat att ett antal av dessa förfaranden varit oriktiga och oförenliga med principen om en rättvis rättegång. Navalnyj blev 2017 fysiskt attackerad med ett medicinskt desinfektionsmedel som gjorde honom nästan blind och 2019 genom påstådd förgiftning när han satt häktad. Inte i något av fallen ställdes förövarna inför rätta.

B. Aleksej Navalnyj uppges ha hamnat i koma den 20 augusti 2020 ombord på en rysk inrikesflygning. Han transporterades till ett sjukhus i den ryska staden Omsk och har på sin familjs begäran fått medicinsk behandling på Charité-sjukhuset i Berlin sedan den 22 augusti 2020.

C. Mordförsöket på Aleksej Navalnyj ägde rum under upptakten till Rysslands lokala och regionala val den 13 september 2020, där han och hans medarbetare aktivt varit involverade i att införa en strategi för smart röstning för att besegra Putin-regimens kandidater. Detta kastar en särskilt oroande skugga över situationen för demokratin, de grundläggande friheterna och de mänskliga rättigheterna i landet.

D. Alldeles före förgiftningsförsöket befann sig Aleksej Navalnyj i Novosibirsk och Tomsk, där han utredde fall av korruption bland de lokala guvernörerna. Genom sin korruptionsbekämpande verksamhet i regionerna har Aleksej Navalnyj ökat lokalbefolkningens medvetenhet om sådana fall och som ett resultat därav ökat valdeltagandet i regionala val och mobiliserat röster till oppositionen. Aleksej Navalnyj har inrättat ett system med 40 regionala kontor runt om i landet, som granskar de lokala myndigheterna på permanent basis, men som också utsätts för hot och förföljelse från de ryska myndigheterna.

E. Aleksej Navalnyj uttryckte sitt starka stöd för demonstranterna i Khabarov och i Belarus och såg förändringarna i Belarus som en inspiration för det ryska folket.

F. Politiska mord och förgiftningar i Ryssland är ett systemiskt instrument som regimen använder för att med avsikt attackera oppositionen. Detta förvärras ytterligare av myndigheternas ovilja att grundligt utreda de politiskt motiverade morden eller mordförsöken på bland annat Anna Politkovskaja, Boris Nemtsov, Sergei Protazanov och Vladimir Kara-Murza. Oppositionsföreträdare utsätts systematiskt för verbala attacker, personangrepp och avhumanisering av regeringsmedier eller regeringstrogna medier.

G. Detta färskaste mordförsök är bara det senaste exemplet på det mycket allvarliga avsteget från skyddet av de mänskliga rättigheterna och respekten för gemensamt överenskomna demokratiska principer och rättsstatsprincipen i Ryska federationen.

H. Det pågående kuvandet av sociala missnöjesyttringar förstärks av straffriheten för polis och säkerhetsstyrkor och domstolarnas ovilja att lagföra de verkliga förövarna av dessa brott, som inte bara undgår straffpåföljd utan till och med belönas av Kreml.

I. Enligt den välkända ryska människorättsorganisationen Memorial finns det över 300 politiska och religiösa fångar i Ryska federationen. EU uttrycker sin solidaritet med alla dissidenter och med det ryska folket, som, trots hotet mot deras frihet och liv och påtryckningarna från Kreml och de ryska myndigheterna, fortsätter att kämpa för frihet, mänskliga rättigheter och demokrati.

J. Den ryska underrättelsetjänstens politiskt motiverade mord och mordförsök har en direkt inverkan på EU:s inre säkerhet.

Torsdag 17 september 2020

K. Sjukhuset Charité–Universitätsmedizin Berlin har fastslagit att Aleksej Navalnyj förgiftades med ett nervstridsmedel av typen ”novitjok”, vilket utvecklades av Sovjetunionen och Ryska federationen. Detta har bekräftats av ett av den tyska försvarsmaktens specialiserade laboratorier och flera oberoende laboratorier. Detta nervgift av novitjok-typ användes nyligen i mars 2018 inom EU:s territorium, i Salisbury i Förenade kungariket, i en attack mot den före detta ryska underrättelseagenten Sergei Skripal och hans dotter Yulia Skripal, och attacken ledde också till att Dawn Sturgess, bosatt i Amesbury, oavsiktligt dödades.

L. Ryska läkare var de första som behandlade Aleksej Navalnyj för förgiftning, och dessa påstod senare att det inte fanns några spår av gift i hans kropp och försökte hindra honom från att föras ut ur landet. De ryska myndigheterna förnekar all inblandning i händelsen.

M. Nervgiftet novitjok är ett instrument som utvecklas för och endast är tillgängligt för militära strukturer och underrättelsetjänster i Ryssland. Sådana ämnen regleras i rysk lag. Novitjoknervgiftet är ett kemiskt vapen som endast kan utvecklas i statliga militära laboratorier, och privatpersoner kan inte införskaffa det. Om så ändå har skett är det en överträdelse av Rysslands internationella rättsliga åtaganden.

N. Rådet har uppmanat de ryska myndigheterna att göra en grundlig utredning av mordförsöket på Aleksej Navalnyj, efterfrågat ett gemensamt internationellt svar och förbehållit sig rätten att vidta lämpliga åtgärder, inbegripet restriktiva åtgärder.

O. Enligt konventionen om kemiska vapen anses förgiftning av en individ genom användning av ett nervgift utgöra användning av kemiska vapen, och användning av kemiska vapen av vem som helst utgör under alla omständigheter ett allvarligt brott mot folkrätten och internationella människorättsnormer. Efter det enhälliga antagandet av två förslag om detta, däribland ett som lagts fram av Ryska federationen, lades novitjok till i förteckningen över kontrollerade ämnen i konventionen om kemiska vapen och omfattas därför av de strängaste kontrollriktlinjerna enligt konventionen.

P. Rätten till tanke-, yttrande- och föreningsfrihet och rätten till fredliga sammankomster står inskrivna i Rysslands konstitution.

Q. Ryska statskontrollerade informationskanaler försöker bestrida de ryska myndigheternas ansvar för mordförsöket på Aleksej Navalnyj genom att sprida desinformation och avleda fokus bort från de fortsatta kränkningarna av demokratin, rättsstatsprincipen, grundläggande friheter och mänskliga rättigheter i Ryssland.

R. Regionalvalet i Ryssland den 13 september 2020 resulterade i ett rekordstort antal klagomål om förfalskade resultat. I de städer där Aleksej Navalnyj var närvarande före förgiftningsförsöket (Novosibirsk och Tomsk) visade sig hans smarta röstsystem vara effektivt och bidrog till att besegra Putins kandidater.

S. Europaparlamentet har officiellt kommit fram till slutsatsen att Ryssland inte längre kan anses vara en ”strategisk partner”, även mot bakgrund av landets fientliga utrikespolitik med bl.a. militära interventioner och olagliga ockupationer i tredjeländer.

1. Europaparlamentet fördömer skarpt mordförsöket på Aleksej Navalnyj och uttrycker sin djupaste oro över den upprepade användningen av kemiska nervgifter mot ryska medborgare.

2. Europaparlamentet påminner om att användningen av kemiska vapen under alla omständigheter utgör ett förkastligt brott enligt folkrätten, särskilt konventionen om kemiska vapen.

3. Europaparlamentet understryker att mordförsöket på Aleksej Navalnyj var ett led i ett systematiskt försök att tysta honom och andra oliktänkande och att avskräcka honom och dessa personer från ytterligare avslöjanden av allvarlig korruption inom regimen och avskräcka den politiska oppositionen i landet i allmänhet, särskilt i syfte att påverka Rysslands lokala och regionala fyllnadsval den 11–13 september 2020.

4. Europaparlamentet upprepar att fallet med Aleksej Navalnyj är ett led i en vidare rysk politik inriktad på internt politiskt förtryck och aggressiva insatser över hela världen, spridande av instabilitet och kaos, återupprättande av landets inflytelsesfär och dominans samt undergrävande av den regelbaserade världsordningen.

5. Europaparlamentet begär ett omedelbart inledande av en internationell utredning (med deltagande av EU, FN, Europarådet, deras allierade och OPCW) och uttrycker sin fasta beslutsamhet att bidra till en sådan utredning. Parlamentet uppmanar OPCW att göra en detaljerad utredning av överträdelser av Rysslands internationella åtaganden på området kemiska vapen. Parlamentet uppmanar de ryska myndigheterna att samarbeta fullt ut med OPCW för att säkerställa en opartisk internationell utredning och ställa de ansvariga till svars för brottet mot Aleksej Navalnyj.

6. Europaparlamentet uppmanar rådet (utrikes frågor) att inta en aktiv hållning i denna fråga vid sitt möte den 21 september 2020. Parlamentet kräver att EU så snart som möjligt upprättar en förteckning över ambitiösa restriktiva åtgärder gentemot Ryssland och skärper sina befintliga sanktioner mot Ryssland. Parlamentet yrkar på att sådana sanktionsmekanismer tas i bruk, eftersom det skulle göra det möjligt att samla in och frysa europeiska tillgångar tillhörande korrupta individer i enlighet med vad Aleksej Navalnyjs antikorruptionsstiftelse kommit fram till.

7. Europaparlamentet uppmanar de ryska myndigheterna att upphöra med trakasserierna, hotelserna, våldet och förtrycket mot sina politiska motståndare genom att sätta stopp för den rådande strafflösheten, som redan har lett till att många journalister, människorättsförsvarare och oppositionspolitiker mist livet. Parlamentet understryker behovet av att säkerställa att sådana personer kan bedriva sin legitima och värdefulla verksamhet utan inblandning och utan rädsla för sina egna eller sina familjemedlemmars eller vänners liv.

8. Europaparlamentet uppmanar EU att fortlöpande begära att Ryssland upphäver eller ändrar alla lagar som är oförenliga med internationella normer, däribland de nyligen olagligt antagna ändringarna i den ryska författningen och dess rättsliga ram för val samt lagstiftningen om utländska agenter och icke önskvärda organisationer, för att underlätta pluralism och fria och rättvisa val i enlighet med internationella normer och skapa rättvisa villkor för oppositionens kandidater.

9. Europaparlamentet uttrycker sin solidaritet med de demokratiska krafterna i Ryssland, som engagerar sig för ett öppet och fritt samhälle, och sitt stöd för alla personer och organisationer som är måltavla för attacker och förtryck.

10. Europaparlamentet understryker Rysslands skyldighet, som medlem av FN:s säkerhetsråd, att respektera folkrätten och relevanta avtal och konventioner och att fullt ut fullgöra sina internationella åtaganden, däribland att samarbeta med OPCW när det gäller att utreda eventuella överträdelser av konventionen om kemiska vapen.

11. Europaparlamentet uppmanar eftertryckligen Ryssland att omgående ta itu med de frågor som världssamfundet har uppmärksammat och att omedelbart förse OPCW med heltäckande och fullständig information om sitt novitjokprogram.

12. Europaparlamentet betonar att Ryssland, som medlem av Europarådet och OSSE, har förbundit sig att respektera de grundläggande friheterna, de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen i enlighet med den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

13. Europaparlamentet uppmanar vice ordföranden/den höga representanten och Europeiska utrikestjänsten att se till att alla fall med personer som åtalats av politiska skäl tas upp vid överläggningarna om mänskliga rättigheter mellan EU och Ryssland när dessa återupptas och att formellt begära att Rysslands representanter i dessa överläggningar ger ett svar i varje enskilt fall. Parlamentet uppmanar ordförandena för rådet och kommissionen samt vice ordföranden/den höga representanten att fortsätta att nära följa sådana fall, att ta upp dessa frågor i olika format och möten med Ryssland och att rapportera tillbaka till parlamentet om diskussioner med de ryska myndigheterna.

14. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att samordna sina ståndpunkter gentemot Ryssland och att tala med en enad stämma i bilaterala och multilaterala forum med de ryska myndigheterna.

15. Europaparlamentet upprepar att det är ytterst angeläget att inleda en grundlig och strategisk omprövning av EU:s förbindelser med Ryssland, som bör inbegripa följande principer:

a) Uppmana vice ordföranden/den höga representanten att se över EU:s politik gentemot Ryssland och de fem vägledande principerna för EU:s förbindelser med Ryssland samt ta fram en ny övergripande strategi som ska vara avhängig av den fortsatta utvecklingen inom demokrati, rättsstatliga principer och den ryska ledningens och de ryska myndigheternas respekt för de mänskliga rättigheterna.

b) Uppmana medlemsstaterna att fortsätta att isolera Ryssland i internationella forum (till exempel G7 och andra format) och att kritiskt granska EU:s samarbete med Ryssland genom olika utrikespolitiska plattformar.

c) Uppmana rådet att prioritera godkännandet av EU:s Magnitskij-liknande mekanism för sanktioner på människorättsområdet och dess genomförande inom en snar framtid, vilken ska omfatta en förteckning över personer och även skulle kunna omfatta sektorsspecifika sanktioner mot den ryska regimen.

d) Mot bakgrund av Navalnyjfallet upprepas den tidigare ståndpunkten om att stoppa Nord Stream 2-projektet.

e) Uppmana rådet att anta en EU-strategi för att stödja ryska dissidenter, icke-statliga organisationer och civilsamhällesorganisationer samt oberoende medier/reportrar genom att till fullo utnyttja mekanismer för människorättsförsvarare, skapa ytterligare möjligheter för unga ryssar att studera i EU och bistå med lanseringen av ett ryskt universitet i exil i någon av medlemsstaterna.

f) Uppmana rådet att omedelbart inleda förberedelserna och anta en EU-strategi för framtida förbindelser med ett demokratiskt Ryssland, inklusive ett brett erbjudande med incitament och villkor för att stärka inhemska tendenser till frihet och demokrati.

16. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, rådet, kommissionen, medlemsstaternas regeringar och parlament, Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa samt Ryska federationens president, regering och parlament.